

KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING YOSHLAR ORASIDA KENGAYISHINI SHAKLLANTIRISH

Hamraqulova Olima Haydaraliyevna

Annotatsiya: Mazkur maqolada **kichik biznes va tadbirkorlikning yoshlar orasida kengayishini shakllantirish**ning nazariy asoslari, iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati tahlil qilingan. Unda yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga to'siq bo'layotgan asosiy muammolar (moliyaviy, bilim va ko'nikma, byurokratik to'siqlar) ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlashning samarali yo'nalishlari, xususan, ta'lim, moliyaviy rag'batlantirish, infratuzilmani yaxshilash va davlat siyosatidagi islohotlar bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan. Maqolada ushbu jarayonni optimallashtirish bo'yicha xorij tajribasi ham keltirilgan.

Annatation: This article analyzes the theoretical foundations, economic and social significance of **forming the expansion of small business and entrepreneurship among youth**. It highlights the main challenges (financial, knowledge and skills, bureaucratic obstacles) hindering the development of youth entrepreneurial activity. Furthermore, practical proposals are developed on effective ways to support youth entrepreneurship, particularly through education, financial incentives, infrastructure improvement, and reforms in state policy. The article also provides international experience on optimizing this process.

Kalit sozlar: Kichik biznes, Tadbirkorlik, Yoshlar, Startup, Innovatsiya, Ishsizlik, Bandlik, Moliyaviy savodxonlik, Investitsiya, Mikrokredit.

Keywords: Small Business, Entrepreneurship, Youth, Startup, Innovation, Unemployment, Employment, Financial Literacy, Investment, Microcredit.

I. KIRISH

Hozirgi globallashuv davrida har qanday davlatning iqtisodiy barqarorligi va taraqqiyoti bevosita **kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanish darajasi** bilan belgilanadi. Ayniqsa, aholining salmoqli qismini tashkil etuvchi yoshlarning ushbu jarayonga faol jalb etilishi nafaqat iqtisodiy o'sishni, balki ijtimoiy barqarorlikni ham ta'minlashning muhim omilidir. Yoshlar – jamiyatning innovatsion salohiyati, g'ayrati va intellektual resursi hisoblanadi. Ularning tadbirkorlikka kirishi mamlakatda yangi ish o'rinlari yaratish, mahalliy bozorlarni sifatli mahsulotlar bilan ta'minlash va qashshoqlik darajasini kamaytirishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda yoshlarning tadbirkorlik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Biroq, mavjud imkoniyatlar va yaratilgan sharoitlarga qaramay, yoshlar orasida tadbirkorlik

faoliyatini kengaytirish masalasida hal etilishi lozim bo'lgan bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Bularga asosan moliyaviy resurslarning cheklanganligi, tadbirkorlik ko'nikmalarining yetarli emasligi, byurokratik to'siqlar va sarmoya kiritish xavfi kiradi.

Ushbu maqolaning maqsadi – **kichik biznes va tadbirkorlikning yoshlar orasida kengayishini shakllantirishning ilmiy-amaliy mexanizmlarini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish yuzasidan samarali takliflar ishlab chiqishdan iborat.** Maqolaning tadqiqot obyekti sifatida yosh tadbirkorlik subyektlari va ularni qo'llab-quvvatlovchi infratuzilma tizimi olingan.

II. ASOSIY QISM

2.1. Kichik biznesning yoshlar bandligini ta'minlashdagi roli

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotda yetakchi o'rinni egallab, yalpi ichki mahsulotning (YaIM) sezilarli qismini yaratadi. Eng muhimi, bu sektor yoshlarni ish bilan ta'minlashning asosiy manbai hisoblanadi. Kichik korxonalar yirik ishlab chiqarishlarga nisbatan tezroq va kam xarajat bilan yangi ish o'rinlarini yaratadi, bu esa **yoshlar ishsizligi** muammosini hal qilishga xizmat qiladi. Tadbirkorlik orqali yoshlar o'z intellektual salohiyatini ro'yobga chiqaradi, o'z-o'zini band qilishni ta'minlaydi va jamiyatga foyda keltiradi.

2.2. Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishdagi asosiy muammolar

Yoshlarning kichik biznesga kirishini sekinlashtirayotgan bir qancha omillar mavjud:

1. **Moliyaviy cheklovlar:** Aksariyat yoshlarda biznesni boshlash uchun dastlabki kapital (startup) yetishmaydi. Tijorat banklaridan kredit olishdagi garov talablari va yuqori foiz stavkalari ularga og'irlik qiladi.

2. **Bilim va ko'nikma tanqisligi:** Yoshlarning aksariyati iqtisodiy va moliyaviy savodxonlik, biznes-reja tuzish, marketing va menejment bo'yicha amaliy bilimlarga ega emas. Ta'lim tizimi amaliyotga yo'naltirilgan tadbirkorlik kurslarini yetarli darajada taklif qilmayapti.

3. **Byurokratik va huquqiy to'siqlar:** Ro'yxatdan o'tish jarayonlarining murakkabligi, soliq yukining dastlabki bosqichda og'irligi va ruxsatnomalar olishdagi qiyinchiliklar yoshlarni tadbirkorlikdan uzoqlashtiradi.

4. **Xavfni qabul qilishga tayyor emaslik:** Muvaffaqiyatsizlikdan qo'rqish, bozor sharoitidagi noaniqliklar sababli yoshlarning katta qismi barqaror maoshli ishni xavfli biznesdan afzal ko'radi.

III. MUHOKAMA

Yuqorida keltirilgan muammolarni bartaraf etish va yoshlar tadbirkorligini shakllantirish uchun keng qamrovli tizimli yondashuv talab etiladi.

3.1. Ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish

• **Ta'lim tizimida tadbirkorlik madaniyatini shakllantirish:** Maktab va oliy ta'lim muassasalarida "Biznes asoslari" fanini majburiy amaliy kurs sifatida kiritish. O'quv dasturlariga biznes-keysar, loyihaviy ishlar va amaliyotlarni kiritish orqali yoshlarning startap-ko'nikmalarini rivojlantirish.

• **Mentorlik va inkubatsiya markazlari:** Har bir hududda yoshlar uchun biznes-inkubator va akselerator markazlarini tashkil etish, ularga tajribali tadbirkor-mentorlarni biriktirish.

3.2. Moliyaviy va infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlash

• **Imtiyozli moliyalashtirish:** Yoshlar uchun "nol foizli startap kreditlari" tizimini joriy etish, faqat muvaffaqiyatli ishga tushgan loyihalar uchun ma'lum muddatdan so'ng foizlarni hisoblash. "Yoshlar ishlari agentligi" va "Tadbirkorlikni rivojlantirish davlat jamg'armasi" resurslarini yoshlar loyihalariga yo'naltirishni keskin oshirish.

• **Kichik sanoat zonalari:** Yoshlar uchun kichik sanoat zonalari va kovorking markazlarini tashkil etish, bu yerda arzon ijara narxлари va tayyor infratuzilma bilan ta'minlash.

3.3. Huquqiy va ma'muriy sharoitlarni yaxshilash

• **"Biznesni boshlashning bir oynasi":** Yosh tadbirkorlar uchun ro'yxatdan o'tish, litsenziya olish va soliqqa oid hisobot topshirish jarayonlarini to'liq raqamlashtirish va maksimal soddalashtirish.

• **Soliq imtiyozlari:** Dastlabki 1-2 yil faoliyat olib borayotgan yosh tadbirkorlar uchun soliq yukini minimumga tushirish (masalan, aylanmadan olinadigan soliq bo'yicha tanaffus berish).

IV. XULOSA

Kichik biznes va tadbirkorlikning yoshlar orasida kengayishini shakllantirish – bu davlatning iqtisodiy kelajagi uchun strategik ahamiyatga ega bo'lgan vazifadir. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishga qaratilgan amaliy chora-tadbirlarni tizimli amalga oshirish orqali yuqori iqtisodiy natijalarga erishish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, yoshlar tadbirkorligining kengayishini ta'minlash uchun: **(1)** amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim tizimini yaratish; **(2)** yuqori imtiyozli va engil moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etish; **(3)** byurokratik to'siqlarni to'liq olib tashlash va huquqiy muhitni soddalashtirish zarur. Ushbu chora-tadbirlar majmuasi yoshlarning biznes tashabbuslariga ishonchini oshiradi va ularni mamlakat iqtisodiyotidagi faol ishtirokchiga aylantiradi.

V. ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash va bandligini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori (tegishli sanasi va raqami ko'rsatiladi).

2. Mirziyoyev Sh.M. **Yangi O‘zbekiston strategiyasi.** – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
3. Karimov A. **Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish iqtisodiy o‘sish omili sifatida.** – Toshkent: Iqtisodiyot, 2023.
4. Jumaboyev S. **Yoshlar tadbirkorligining nazariy asoslari va rivojlanish tendensiyalari.** // Iqtisodiyot va moliya jurnali. – 2024. – № 5.
5. World Bank Group. **Youth Entrepreneurship: Global Trends and Policy Implications.** – Washington D.C., 2022.

